

Tillsammans gör vi

**KLIMATVALET FÖR ETT FOSSILFRITT
HÅLLBART SVERIGE 2030**

”Nu skapar vi en våg av lokala klimatkampanjer över hela Sverige”

STRATEGIER OCH FÖRSLAG FÖR PÅVERKAN, version 1

KLIMATVALET samlar och inspirerar lokala krafter. Vi vill bilda opinion, skapa debatt, lyfta fram exempel som påverkar den lokala klimatpolitiken över hela landet. Bilda en lokal grupp redan nu, eller föreslå din förening att engagera sig i KLIMATVALET!

Under valår är möjligheterna att påverka politikerna och intressera allmänheten som störst. Därför drar vi igång KLIMATVALET redan nu. För grupper som vill ha inspiration och stöd att komma igång har vi sammanställt detta metodmaterial – allt för att göra det så lätt som möjligt att vara en del av en rörelse för att påskynda omställningen.

- 1. Vill du/ni påverka kommunpolitiken?** Här finns en **strategisk sexstegsraket** med förutsättningar att påverka den kommunala klimatpolitiken. Vi har samlat förslag på strategier, medborgarförslag, debattartiklar, partienkät, mm. De behöver bara anpassas till den kommunala kontexten. Kanske har det aldrig varit lättare att vara en del i en rörelse för att påskynda omställningen i kommuner över hela landet.
- 2. Vill du påverka ett företag?**
- 3. Vill ni driva annat lokalt opinions- och påverkansarbete?**
- 4. Vill ni delta i Klimatvalet med ert lokala klimatomställningsprojekt?**
- 5. Här finns allmänna tips för påverkansarbete**

Har ni redan en aktiv grupp och vet vad ni vill göra för att påverka? Jättebra. Anmäl gärna ert initiativ här så vi kan inspirera varandra:
<http://klimatsverige.se/klimatvalet/>.

I vår slutna Facebookgrupp delar vi tips, goda exempel och erfarenheter. Den finns här: <https://www.facebook.com/groups/KLIMATVALET/>

Tillsammans blir vi ett stort antal lokala kampanjer för att påverka valen 2018 och driva på omställningen!

Vänliga hälsningar

Pontus Björkman (Latinamerikagrupperna)
Torbjörn Vennström (Klimataktion)

www.klimatsverige.se

Innehåll

A.	En sexstegsraket för att påverka den lokala klimatpolitiken	3
1.	BILDA EN LOKAL KLIMATGRUPP och ta fram plattform, mål och aktiviteter	4
	Mall för en enkel handlingsplan för påverkan	5
2.	ANTA EN KLIMATPOLITISK PLATTFORM, ett utkast.....	6
	Utkast till debattartikel för att lansera valplattform	9
	Utkast till insändare för att lansera valplattform.....	10
3.	LÄGG ETT MEDBORGARFÖRSLAG, nå ut i medierna och gör en namnsamling av förslaget	12
	Exempel på frågor för kartläggning av kommunens klimatarbete	13
	Medborgarförslag till kommun.....	14
	Medborgarförslag för stadsdel.....	16
	Pressmaterial - Medborgarförslag	18
	Förslag till insändare/kort debattartikel	20
4.	GÖR EN KLIMATPOLITISK ENKÄT med partierna i kommunen eller landstinget	21
	Förslag med frågor till en klimatpolitisk partienkät	22
	Följebrev till enkät till partierna om den kommunala klimatpolitiken	25
5.	ARRANGERA ETT KLIMATPOLITISKT PANELSAMTAL	26
	Följebrev för paneldebatt om kommunens arbete med klimat- och hållbarhetsfrågor.....	28
6.	DELTA I KLIMATRIKSDAGEN den 4-6 maj 2018	28
A.	Vill ni påverka företag?	29
B.	Vill ni driva annat lokalt opinions- och påverkansarbete	30
C.	Delta i Klimatvalet med ert lokala klimatomställningsprojekt.....	31
D.	Allmänna påverkanstips	32
	Tips på material med gratis och handfasta tips:	33

A. En sexstegsraket för att påverka den lokala klimatpolitiken

För grupper som vill ha inspiration och stöd att komma igång presenterar vi fem exempel på hur ni kan påverka den kommunala klimatpolitiken inför valet 2018. Vi har samlat förslag på strategier, medborgarförslag, debattartiklar, partienkät, mm för att göra det så lätt som möjligt att vara en del av en rörelse för att påskynda omställningen i kommuner över hela landet. Förslagen behöver bara anpassas till den kommunala kontexten. Allt går att göra ideellt.

- 1. Bilda en lokal grupp**, t ex KLIMATVALET Skarpnäck.
- 2. Skriv en kort plattform** och lansera den i medierna.
- 3. Lägg ett medborgarförslag** i din kommun. Lansera det i medierna och som en digital namninsamling.
- 4. Gör en kommunal partienkät** och sammanställ partiernas svar. Presentera partienkäten i medierna med debattartiklar och i sociala medier.
- 5. Genomför ett panelsamtal** med kommunpolitikerna
- 6. Delta i klimatmanifestationen den 4-6 maj 2018**, antingen genom att delta vid Klimatriksdagen 2018 eller genom att arrangera en lokal manifestation.

1. BILDA EN LOKAL KLIMATGRUPP och ta fram plattform, mål och aktiviteter

Börja med att bjuda in några som redan är engagerade i klimatfrågor till en träff. Satsa på att få in fler intresserade. Finns redan en miljöengagerad organisation på din ort, kanske arbetsgruppen kan bildas inom den.

Ordna första träffen under trevliga former för att utbyta erfarenheter, spåna idéer och bestämma en första aktivitet. Bästa kraften kommer av att alla deltagarna får ta plats, känna sig hörda och välkomna. Alla kan bidra med något utifrån sina förutsättningar.

1. Nätverka: Vilka andra miljöengagerade sammanslutningar, föreningar eller företag i området kan vilja vara med? Om ni inte redan gjort det - Se till att anmäla er grupp på <http://klimatsverige.se/klimatvalet/> Då kan fler hitta er.

2. Bjud in till ett **upptaktsmöte** för att diskutera, kartlägga intressen, åsikter, möjligheter till engagemang och resurser. Gör en handlingsplan.

3. Formulera gärna en kort klimatpolitisk plattform. En viktig del i arbetet att ta reda på vad kommunen i dag gör.

4. Använd valplattformen som grund för debattartiklar, insändare och blogginlägg.

Mall för en enkel handlingsplan för påverkan

Här är exempel på aktiviteter i form av en handlingsplan. Välj en sekreterare som fyller i och redigerar under ett möte, så har ni ett utkast till plan efteråt. Var realistiska. Hur mycket tid kan var och en lägga? Fira alla insatser och resultat!

Kampanjnamn: KLIMATVALET ORT		
Vilka ska vi påverka:		
Mål: Få kommunen att anta en ambitiös omställningsplan		
Vad som ska göras	Vilka/vem ansvarar	Till när (datum)
1. Kartlägg och kontakta klimatengagerade – håll ett första möte. Gör en plan!		
2. Sammanställ fakta, budskap och argument i en klimatpolitisk plattform + omformulera till debattartikel/insändare		
3. Kartlägg beslutsfattare; partier, ledamöter och tjänstemän		
4. Gör en sändlista över medier och andra kanaler i området		
5. Lägg ett medborgarförslag, lägg upp den som en digital namninsamling och skicka en insändare/debattart.		
6. Gör en kommunal partienkät och sammanställ partiernas svar		
7. Lansera partienkäten i medierna		
8. Genomför ett panelsamtal med kommunpolitikerna		
9. Klimatriksdagen 2018 4-6 maj! Eller arrangera en lokal manifestation (kanske panelsamtalet ovan)		

2. ANTA EN KLIMATPOLITISK PLATTFORM, ett utkast

Nedan finns en text som kan fungera som inspiration. Den bör jämföras mot de kommunala planer som finns. En del kommuner är långt framme i sina policydokument även om det saknas åtgärder i den praktiska politiken. Klimatplattformen behöver anpassas till lokala förhållanden.

Vi arbetar för att **vår kommun ska bli fossilfri och miljömässigt och socialt hållbar till 2030.**

Bakgrunden är ofrånkomlig: Genom mänsklighetens utsläpp av växthusgaser är vi på väg att förändra jordens klimat. Konsekvenserna kan bli ödesdigra för miljarderna människor. Nu finns en medvetenhet om att ökningen av jordens medeltemperatur ska hållas väl under 2 grader och helst begränsas till max 1,5 grader. Det beslutade världens länder i det globala klimatavtalet i Paris, december 2015. Men de åtaganden som världens länder gjort i sina klimatplaner motsvarar en uppvärmning på omkring 3 grader. En sådan klimatförändring skulle få förödande konsekvenser.

Ambitionerna behöver därför öka! Sverige är ett rikt land och bör gå i spetsen. Det brådskar med konkreta omställningsplaner för varje sektor och varje beslutsnivå. Vi behöver hållbara investeringar och lösningar inom ramen för vad vår planet kan bära - och samtidigt skapa nya klimatsmarta jobb, ökad livskvalitet och trygghet.

****Vår** kommun ska vara en av dem som går i spetsen för att Sverige ska bli fossilfritt och hållbart så snart som möjligt. Vi behöver sätta relevanta och ambitiösa mål och vidta konkreta åtgärder inom alla viktiga områden.**

Vi vill ha en elförsörjning som är helt fossilfri

Hur kan kommunen se till att all elförsörjning i kommunen är fossilfri (om den inte redan är det)? Målet kan vara fossilfri elförsörjning 2030.

Vi vill ha ett transportsnålt samhälle med fossilfri trafik

Hur kan vi minska behovet av transporter, och se till att de transporter som behövs är fossilfria och så effektiva som möjligt? Målet kan vara fossilfri transportsystem 2030.

Vi vill minska matens klimatpåverkan och ha en hållbar matförsörjning där mer produceras i vårt närområde.

Hur kan vi minska matens klimatpåverkan och se till att så mycket som möjligt av det vi äter i kommunen är producerat hållbart och i vårt närområde? Målet kan vara att halvera köttkonsumtionen, minska matsvinnet med 50 procent och öka andelen lokalt producerad mat.

Vi vill ha klimatsmarta energieffektiva bostäder där människors behov av ett tryggt hem är första prioritet.

Hur kan vi göra bostäder och lokaler så energieffektiva som möjligt och se till att de bara värms upp med fossilfria alternativ? Målet kan vara att kommunen ska använda 30 procent mindre energi 2030 och att i princip all energitillförsel ska vara fossilfri/förnybar

Vi vill ha en kommun som främjar hållbara konsumtionsmönster och egen skaparkraft hos medborgarna.

Hur kan vi påverka medborgares konsumtionsmönster så att förbrukningen av energi och materiella resurser minskar samt att mängden avfall minskar. Målet kan vara att halvera konsumtionens klimatpåverkan med ett långsiktigt mål om att ha ett klot i ekologiskt fotavtryck.

Vi vill ha gröna klimatsmarta jobb och en tryggad välfärd

Hur kan kommunen, medborgare, lokalt näringsliv och entreprenörer samverka för att skapa klimatjobb och gröna jobb i närområdet? Målet kan vara att skapa X hundra eller X tusen nya klimatjobb inom kommunen till 2030

Exempel på åtgärder

Transporterna: Exempel på åtgärder

- Vi kan ersätta alla fossildrivna bilar och maskiner i kommunens organisation
- Vi kan utveckla kollektivtrafiken och sänka biljettpriserna
- Vi kan se till att kollektivtrafiken går på fossilfria bränslen
- Vi kan prioritera cykel- och gångtrafik i tätorterna
- Vi kan begränsa trafiken för fossildrivna bilar i stadskärnorna
- Vi kan starta samåkningspooler och bilpooler
- Vi behöver samordnade transporthanteringar av gods, avfall, och service

Maten: Exempel på åtgärder

- Vi kan se till att all offentlig verksamhet har vegetarisk och lokalt producerad mat som grundprincip och att vi ställer klimatkrav vid inköpen
- Vi kan främja samarbete mellan konsumenter och lokala odlare, t ex andelsjordbruk, bondens marknad och liknande
- Vi kan främja koloniträdgårdar, innergårdssodlingar, gemenskapsodlingar för egen matförsörjning
- Vi kan genom påverka invånarnas beteendemönster vad gäller konsumtion av kött och importerade livsmedel (särskilt flygimporterade livsmedel)
- Vi kan se till att allt matavfall insamlas för biogas och kompostering

Bostäderna och energin: Exempel på åtgärder

- Vi prioriterar bygglov och markanvisningar till dem som har den mest hållbara byggprocessen och som avger minst utsläpp av växthusgaser
- Vi kan bygga fler trähus
- Vi kan se till att nybyggen blir nollenergihus
- Vi kan se till att energieffektivisering prioriteras i husrenoveringar
- Vi kan utveckla de allmännyttiga bostadsföretagen till att bli ledande i att ge klimatsmarta hyresrätter till rimliga villkor
- Vi kan uppmuntra flerfamiljshus att ha kollektiva verktyg och vissa hushållsmaskiner
- Vi kan främja boendelösningar som effektiviserar användningen av boytan
- Vi kan förbjuda oljeeldning i privathus och samordna konvertering till bergvärme eller fjärrvärme
- Vi kan förbjuda bensindrivna gräsklippare
- Vi kan ha öppna fjärrvärmesystem som ser till att spillvärme från industrier används i fjärrvärmen
- Vi ser till att det inte finns någon plast i de sopor som förbränns
- Vi kan se till att solceller finns på alla offentliga byggnader

- Vi kan främja solceller till nybyggen och ombyggnationer i privatägda fastigheter
- Vi kan se till att begränsa onödig belysning (t ex i verksamhetslokaler och företag natttid)
- Vi kan bygga anläggningar som producerar biokol och fjärrvärme med hjälp av växtrester från park, trädgårdar, skog och jordbruk. Biokolen används till jordförbättring i kommunens marker. Det bidrar till att sänka koldioxidhalten i atmosfären.

Konsumtionen: Exempel på åtgärder

- Vi kan se till att det finns lånebibliotek för verktyg och vissa hushållsmaskiner
- Vi kan se till att underlätta för bytesverksamhet, andrahandsbutiker, och reparationsverksamheter
- Vi kan främja hållbara semesteraktiviteter i vårt närområde och gynna lokal turism
- Vi kan arbeta för koldioxid- och hållbarhetsmärkning av produkter i butikerna
- Vi kan se till att kommunen bara köper ekologiskt, hållbarhetsmärkt och prioriterar lokalproducerat

Gröna klimatsmarta trygga jobb: Exempel på åtgärder

- Vi kan stödja lokala matproducenter, andelsjordbruk, stadsodlingsgemenskaper som skapar jobb och närproducerad mat.
- Vi kan stödja återbruk, reparationer, uthyrningsverksamhet,
- Vi kan storsatsa på kollektivtrafik och cykel som ger jobb inom anläggning och drift
- Vi kan investera i lokal grön energiproduktion inom bioenergi, solenergi och vindkraft
- Vi kan främja socialt hållbara klimatreoveringar av äldre bostäder, och bygga nollenergihus och hus som producerar energi
- Vi kan stödja innovatörer och entreprenörer som vill utveckla lokala klimatlösningar
- Vi kan satsa på den gemensamma välfärden då jobb inom vård, skola och omsorg är klimatsmarta

Utkast till debattartikel för att lansera valplattform

Byt ut gulmarkerat och gör alla ändringar ni vill! Kolla med den lokala tidningen hur många tecken en debattartikel får innehålla. Anpassa längden! Längre ned finns en kortversion i form av en insändare.

(Debattartikel)

Gör (namn på kommunen) fossilfritt och hållbart till 2030

Vi i Klimatvalet xxx arbetar för att vår kommun ska bli fossilfri och miljömässigt och socialt hållbar till 2030. Vi behöver sätta ambitiösa och relevanta mål och vidta konkreta åtgärder inom alla sektorer som påverkar klimatet.

Bakgrunden är ofrånkomlig: Det slås nya värmerekord på planeten om och om igen. Genom mänsklighetens utsläpp av växthusgaser är vi på väg att förändra jordens klimat. Det märks redan nu i smältande polarisar, i förödande torka och skogsbränder, i omfattande översvämningar och våldsamma orkaner. Konsekvenserna kan bli ödesdigra för miljarder människor.

Idag finns en medvetenhet om att ökningen av jordens medeltemperatur måste begränsas till väl under 2 grader, helst högst 1,5 grader. Det beslutades vid klimattoppmötet i Paris i december 2015. Men ländernas egna klimatplaner pekar mot att världen riskerar en uppvärmning på omkring 3 grader. En sådan klimatförändring skulle få förödande konsekvenser.

Ambitionerna behöver därför öka! Sverige är ett rikt land och ska gå i spetsen. Det brådskar med konkreta omställningsplaner för varje sektor och varje beslutsnivå. Därför behöver vår kommun satsa på hållbara investeringar och lösningar för att skapa en utveckling inom ramen för vad vår planet kan bära - och samtidigt skapa nya klimatsmarta jobb, ökad livskvalitet och trygghet.

Vi vill ha en elförsörjning som är helt fossilfri

Vi behöver få bort alla fossila bränslen i vår elförsörjning. Vår el ska komma från sol, vind, vatten och växtriket.

Vi vill ha ett transportsnålt lokalsamhälle med fossilfri trafik

Vi behöver både minska behovet av transporter, och se till att de transporter som behövs är fossilfria och så effektiva som möjligt. Vår kommun bör ersätta alla fossildrivna bilar och maskiner i kommunens organisation, utveckla kollektivtrafiken och sänka biljettpriserna, stimulera cyklandet, bilpooler och samåkning.

Vi vill minska matens klimatpåverkan och ha en hållbar matförsörjning där mer produceras i vårt närområde.

Matens klimatpåverkan kan minskas betydligt genom ändrade matvanor, förändrade produktionsmetoder och mer närodlad mat. Målet bör vara att halvera köttkonsumtionen, minska matsvinnet med 50 procent och öka andelen lokalt producerad mat. Kommunen kan se till att all offentlig verksamhet har vegetarisk och lokalt producerad mat som grundprincip. Kommunen bör se till att allt matavfall insamlas för biogas och kompostering.

Vi vill ha klimatsmarta energieffektiva bostäder där människors behov av ett tryggt hem är första prioritet.

Både nya och äldre bostäder bör göras så energieffektiva som möjligt. Kommunen bör prioritera bygglov och markanvisningar till dem som har den mest klimathållbara byggprocessen och som bygger i trä och skapar nollenergihus. Socialt hållbara klimatreoveringar bör ske i stor skala i befintliga bostäder.

Vi vill ha en kommun som främjar hållbara konsumtionsmönster och egen skaparkraft hos medborgarna.

Medborgarnas konsumtionsmönster behöver påverkas så att förbrukningen av fossila bränslen och råvaror minskar samt att mängden avfall minskar. Målet bör vara att halvera konsumtionens klimatpåverkan till 2030. Kommunen bör underlätta för bytesverksamhet, andrahandsbutiker, och reparationsverksamheter. I alla flerfamiljshus, stadsdelar och byar ska det finnas lånebibliotek för verktyg och vissa hushållsmaskiner.

Vi vill ha gröna klimatsmarta jobb och en tryggad välfärd

Kommunen, medborgare, lokalt näringsliv och entreprenörer bör samverka för att skapa klimatjobb och gröna jobb i närområdet. En satsning på vård, skola och omsorg innebär fler klimatsmarta jobb samtidigt som välfärden tryggas. Många gröna jobb kan skapas genom att främja lokala matproducenter, andelsjordbruk, stadsodlingsgemenskaper, återbruk, reparationer, samt uthyrningsverksamhet. Storsatsar kommunen på förnybara energikällor, kollektivtrafik och cykling skapas jobb inom anläggning och drift.

Med bland annat dessa förslag (läs hela vår klimatpolitiska plattform [här](#)) tar vi stora steg mot att skapa en fossilfri, samt socialt och ekologiskt hållbar kommun till år 2030.

Namn, KLIMATVALET [ORT](#)

Namn, KLIMATVALET [ORT](#)

M fl?

[Utkast till insändare för att lansera valplattform](#)

Gör [\(namn på kommunen\)](#) fossilfritt och hållbart till 2030

Vi i [Klimatvalet xxx](#) arbetar för att [vår](#) kommun ska bli fossilfri och miljömässigt och socialt hållbar till 2030. Vi behöver sätta ambitiösa mål och vidta konkreta åtgärder inom alla viktiga områden.

Genom mänsklighetens utsläpp av växthusgaser är vi på väg att förändra jordens klimat. Idag finns en medvetenhet om att ökningen av jordens medeltemperatur måste begränsas till väl under 2 grader, helst max 1,5 grader. Men ländernas egna klimatplaner pekar mot en uppvärmning på omkring 3 grader. En sådan klimatförändring skulle få förödande konsekvenser. Ambitionerna behöver därför öka.

Vår kommun kan gå i spetsen för hållbara investeringar och lösningar - och samtidigt skapa nya klimatsmarta jobb, ökad livskvalitet och trygghet. Det finns en hoppfull väg framåt. Vi vill:

- en elförsörjning som är helt fossilfri
- att det skapas ett transportsnålt lokalsamhälle med fossilfri trafik
- minska matens klimatpåverkan och ha en hållbar matproduktion i vårt närområde
- ha klimatsmarta energieffektiva bostäder där människors behov av ett tryggt hem är första prioritet
- främja hållbara konsumtionsmönster och egen skaparkraft hos medborgarna
- ha gröna klimatsmarta jobb och en tryggad välfärd.

Med bland annat dessa förslag (läs hela vår klimatpolitiska plattform [här](#)) tar vi stora steg mot att skapa en fossilfri, samt socialt och ekologiskt hållbar kommun till år 2030.

Namn, KLIMATVALET ORT
Namn, KLIMATVALET ORT
M fl?

3. LÄGG ETT MEDBORGARFÖRSLAG, nå ut i medierna och gör en namninsamling av förslaget

Genom att vi tillsammans lägger medborgarförslag i ett stort antal kommuner och stadsdelar kan vi påverka klimatpolitiken och samtidigt bilda opinion genom lokala namninsamlingar och att nå ut i lokala medier över hela landet.

Börja gärna med att ta reda på mer om vad kommunen gör på klimat- och energiområdet och vad kommunen skulle kunna göra för att minska utsläppen av fossila bränslen.

De konkreta medborgarförslagen och pressmaterialet nedan är dock formulerade så att de kan läggas även om du/ni inte hinner göra en djupare analys av kommunens klimatpolitik. Vi har prövat medborgarförslagen och tre stadsdelar har redan antagit dem, vilket har satt igång flera politiska processer. Det tar bara någon timme att kommun/stadsdelsanpassa texterna och skicka till kommunen/stadsdelen. När ni sätter ert namn under en text är det ert förslag. Gör alla ändringar som ni vill.

Självklart kan ni formulera helt **egna medborgarförslag** utifrån klimatproblem som är angelägna i just er kommun. Se våra utkast som inspiration.

Berätta gärna hur det går och bolla idéer och frågor i <https://www.facebook.com/groups/KLIMATVALET/>.

Medborgarförslaget kan med fördel kombineras med en **digital namninsamling**. Det är lätt att starta en på exempelvis: <https://www.minkampanj.nu/>

Orkar ni, använd sociala medier och telefonen för att få kontakt med politikerna och kommundirektören/stadsdelsförvaltningens chef och ställ frågor om hur de tänker hantera förslagen i medborgarförslaget.

Nedan finns utkast till:

1. Exempel på frågor för kartläggningen
2. Medborgarförslag till kommuner
3. Medborgarförslag för stadsdelar
4. Pressmeddelande
5. Debattartikel och insändare

Exempel på frågor för kartläggning av kommunens klimatarbete

1. Har kommunen satt målet att bli fossilfri/ha nollutsläpp av växthusgaser?
Från vilket år?
2. Finns det en plan med åtgärder för att nå de målen?
3. Från vilka energikällor kommer elen?
4. Vilka insatser görs för att energieffektisera?
5. Vilka krav ställs vid inköp till kommunens verksamheter? Hur görs kommunens egna transporter?
6. Måste flyg- och fordonsresor som drivs av fossila bränslen motiveras?
7. Prioriteras gångare och cyklister och elfordon?
8. Klimatsäkras kommunens tillgångar; har placeringar i fossila bränslen sålts av för investeringar i utbyggnad av förnybara energikällor?
9. Är det lätt för invånare och besökare att fatta klimatsmarta och miljövänliga beslut?
10. Uppmuntras invånare att öka den klimatsmarta konsumtionen och minska den som ger stora utsläpp?

Exemplen på åtgärder i den klimatpolitiska plattformen ovan kan vara utgångspunkt för fler frågor.

Medborgarförslag till kommun

Anpassa medborgarförslaget nedan så det passar er kommun. Det tar bara någon timme. Gör de ändringar ni vill.

Ändra namnen (**gulmarkerat**) i medborgarförslaget och lägg till alla som skriver under med deras boendeadresser (man måste vara skriven i kommunen; för att spara tid, det är sällan nödvändigt att sätta sin namnteckning fysiskt).

OBS: Alla kommuner har inte ett formellt system med medborgarförslag. Det gör inget, ställ i så fall bara förslaget till kommundirektören och kommunstyrelsens ordförande. Gå in på kommunens hemsida för att hitta e-postadresser. Mejla ert förslag och sprid det sedan brett.

Medborgarförslag till **NAMN** kommun, **datum**/, **orten**

XX kommun bör stärka sitt engagemang i klimatomställningen

»Halten av växthusgaser ska stabiliseras på en nivå som innebär att människans påverkan på klimatsystemet inte blir farlig.« FN:s klimatkonvention

Ökningen av jordens medeltemperatur ska hållas "väl under 2 grader C" och vi ska "vidta åtgärder" för att begränsa uppvärmningen till max 1,5 grader. Det globala klimatavtalet i Paris 2015

"Man måste inse att hålla världen under 1,5 grad är helt i linje med forskningen, nödvändigt och **bra men det kräver en global mobilisering. Det handlar om en transformation till en fossilfri värld till 2040**", säger miljöprofessor Johan Rockström. Fortsätter vi som idag ökar temperaturen med 3-4 grader globalt sett. Då kollapsar världens korallrev och Amazonas regnskogar. Grönland smälter med en kraftigt höjd havsnivå. FN-organet UNHCR menar att det till år 2050 kommer att finnas mellan 250 miljoner och en miljard klimattvångare, om vi inte lyckas hejda uppvärmningen. Kol och olja måste stanna i marken, och det är bråttom. Förnybart är framtiden. Det handlar om vilken värld vi vill lämna efter oss till våra barn och barnbarn. En värld med extremväder och där stora områden på vår jord är obeboelig eller en planet i balans med förutsättningar för ett liv i harmoni, skönhet och gemenskap, och där människorna ännu har handlingsfrihet?

Världens länder har rapporterat in sina åtaganden till FN:s klimatpanel och de motsvarar en uppvärmning på 2,7 - 3,5 grader, alltså en nivå som skulle få förödande konsekvenser för vår jord. Alla aktörer - privatpersoner, organisationer, företag, myndigheter, kommuner - måste nu anstränga sig ännu mer om vi ska lyckas vända utvecklingen. Vi vill se ett utvecklat klimatomställnings- och folkbildningsprogram med målet att kommunen ska vara fossilfri till år 2030.

Vi föreslår att **NAMN** kommun fattar beslut om:

- A. Att en utvecklad klimatomställningsplan tas fram med målet att kommunen i princip ska vara fossilfri till 2030. Satsningar bör exempelvis göras på energieffektivisering och förnybara energikällor, på en elförsörjning som är helt fossilfri, på att minska transporter och skapa en fossilfri trafik, på att minska matens klimatpåverkan och ha en hållbar matproduktion i vårt närområde, på klimatneutrala bostäder, på att främja hållbara konsumtionsmönster, på gröna

klimateffektiva jobb och en utbyggd klimateffektiv välfärd.

B. Att kontakta alla företag, organisationer och offentlig verksamhet inom kommunen för att hjälpa till med en hållbarhetsanalys och stimulera energieffektivisering och andra omställningsinsatser.

C. Att kommunen tar ställning för att inom tre år avyttra alla innehav i fossilutvinningsföretag som kommunen genom sina fonder placerar i (se alternativ hos Klimatkommunerna) och istället investera i utbyggnad av förnybara energikällor.

D. Att göra en informations- och folkbildningskampanj i dialog med lokala organisationer, näringsliv och skolor i syfte att nå alla invånare och elever i kommunen.

Med förhoppning om en bekräftelse på mottaget medborgarförslag och ett snabbt beslut av kommunfullmäktige.

Vänliga hälsningar

NN, fysisk adress och e-postadress

NN, fysisk adress och e-postadress

NN, fysisk adress och e-postadress

Medborgarförslag för stadsdel

Några av Sveriges större kommuner är indelade i stadsdelar, då kan det vara så att man inte kan lägga medborgarförslag till kommunen, utan bara i sin stadsdel.

Anpassa medborgarförslaget nedan så det passar er stadsdel. Det tar bara någon timme. Gör de ändringar ni vill.

Ändra namnen (**gulmarkerat**) i medborgarförslaget och lägg till alla som skriver under med deras boendeadresser (man måste vara skriven i stadsdelen; för att spara tid, det är sällan nödvändigt att sätta sin namnteckning fysiskt).

OBS: Alla kommuner har inte ett formellt system med medborgarförslag. Det gör inget, ställ i så fall bara förslaget till kommundirektören och kommunstyrelsens ordförande. Gå in på kommunens hemsida för att hitta e-postadresser. Mejla in ert förslag och sprid det sedan brett.

Medborgarförslag, **XX/XX**- för **NAMN stadsdel**

NAMN stadsdel bör stärka sitt engagemang i klimatomställningen

»Halten av växthusgaser ska stabiliseras på en nivå som innebär att människans påverkan på klimatsystemet inte blir farlig.« FN:s klimatkonvention

Ökningen av jordens medeltemperatur ska hållas "väl under 2 grader C" och vi ska "vidta åtgärder" för att begränsa uppvärmningen till max 1,5 grader. Det globala klimatavtalet i Paris 2015

”Man måste inse att hålla världen under 1,5 grad är helt i linje med forskningen, nödvändigt och bra men det kräver en global mobilisering. Det handlar om en transformation till en fossilfri värld till 2040”, säger miljöprofessor Johan Rockström. Fortsätter vi som idag ökar temperaturen med 3-4 grader globalt sett. Då kollapsar världens korallrev och Amazonas regnskogar. Grönland smälter med en kraftigt höjd havsnivå. FN-organet UNHCR anger att det till år 2050 kommer att finnas mellan 250 miljoner och en miljard klimatflyktingar, om vi inte lyckas hejda uppvärmningen. Kol och olja måste stanna i marken, och det är bråttom. Förnybart är framtiden. Det handlar om vilken värld vi vill lämna efter oss till våra barn och barnbarn. En värld med extremväder och där stora områden på vår jord är obeboelig eller en planet i balans med förutsättningar för ett liv i harmoni, skönhet och gemenskap, och där människorna ännu har handlingsfrihet?

Världens länder har rapporterat in sina åtaganden till FN:s klimatpanel och de motsvarar en uppvärmning på 2,7 - 3,5 grader, alltså en nivå som skulle få förödande konsekvenser för vår jord. Alla aktörer - privatpersoner, företag, myndigheter, kommuner, stadsdelar - måste nu anstränga sig ännu mer om vi ska lyckas vända utvecklingen och minska risken för farliga klimatförändringar. Även vår stadsdel. Genom att utarbeta ett konkret klimatomställnings- och folkbildningsprogram kan vi bidra och göra stor skillnad.

Stadsdelsförvaltningen ansvarar för en viss del av den kommunala servicen till oss som bor här, Mot bakgrund av de alarmerande riskerna menar vi att stadsdelsförvaltningen ska öka ambitionsnivån i informations- och omställningsarbetet, allt i syfte att minska utsläppen av växthusgaser och om det

behövs begära mer resurser från kommunledningen. Vi vill se ett utvecklat klimatomställnings- och folkbildningsprogram med målet att stadsdelen ska vara fossilfri till år 2030.

Vi föreslår att stadsdelen fattar beslut om:

A. Att en klimatomställningsplan tas fram för all verksamhet inom stadsdelens ansvar med syftet att stadsdelens egen verksamhet ska vara klimatneutral till 2030. Satsningar ska göras på energieffektivisering och solceller ska installeras på alla lämpliga kommunägda lokaler och lämpliga markområden. All nybyggnation ska ske i form av passiv- eller plus-hus och kollektivtrafik, cykel- och gångvägar ska prioriteras. Grön- och vattenområden ska skyddas för att motverka höga temperaturer.

B. Att kontakta alla företag, organisationer och offentlig verksamhet inom stadsdelens gränser för att hjälpa till med en hållbarhetsanalys och stimulera energieffektivisering och andra omställningsinsatser.

C. Att skapa en informations- och folkbildningskampanj i dialog med lokala organisationer, skolor och näringsliv, gärna i anslutning till lokaltrafiken eller centrum där många människor rör sig. Ett särskilt utskick ska göras till alla invånare och till alla elever i stadsdelen.

Med förhoppning om en bekräftelse på mottaget medborgarförslag och ett snabbt beslut av stadsdelsnämnden.

Vänliga hälsningar

NN, fysisk adress och e-postadress

NN, fysisk adress och e-postadress

NN, fysisk adress och e-postadress

Pressmaterial - Medborgarförslag

Gör en lista över lokala medier i din kommun eller stadsdelsnämnd; **gratistidningar, betaltidningar, lokalradio, lokal-TV och webb-nyheter**. Många medier har en e-postadress eller ett webbformulär för nyheter/tips och ett annat för insändare/debattartiklar. Bäst är att googla medierna och leta upp de journalister som bevakar miljö- och klimatfrågor i ert område.

Ändra **gulmarkerat** i mallen för pressmeddelandet. Citaten kan delas upp på flera personer om ni är flera som skrivit under medborgarförslaget och kan tänka sig att vara talespersoner.

Om en journalist ringer: Be gärna om att de återkommer. Bolla med någon i gruppen. Säg att du sitter upptagen just nu men kan ta samtalet kl XX. Fråga gärna: "Har du möjlighet att mejla över dina frågor till mig? Då kan jag förbereda mig kort så får du en bättre intervju."

Pressmeddelande - Följebrev till redaktionen.

Skickas gärna av någon annan än den som citeras i pressmeddelandet (är det flera som har citat, ändra till plural):

Hej **TIDNINGSNAMNET!**

NN har lagt ett konstruktivt medborgarförslag för att **kommunen/ELLER/stadsdelen** ska bidra till att hejda den globala uppvärmningen och så snart om möjligt bli fossilfri. Kanske är ni intresserade av att göra en intervju med **NN**?

Vänliga hälsningar

Avsändaren, mobilnummer

PRESSMEDDELANDE

Invånare vill se en fossilfri **namn kommun /stadsdel**
- lägger nu ett medborgarförslag

Ökningen av jordens medeltemperatur ska hållas väl under 2 grader och vi ska vidta åtgärder för att begränsa uppvärmningen till max 1,5 grader. Det ställde sig världens nationer bakom när det globala klimatavtalet i Paris antogs i december 2015. Men de åtaganden som världens länder gjort i sina klimatplaner motsvarar en uppvärmning på 2,7-3,5 grader. En sådan klimatförändring skulle få förödande konsekvenser för miljoner människor på vår jord. Därför lägger nu invånare ett medborgarförslag för att påskynda **kommunens omställningsarbete.**

- Situationen är så allvarlig och oroväckande att alla aktörer nu måste dra sitt strå till stacken. Även **kommun/stadsdelsnämnd** måste anstränga sig mer för att minska utsläppen och öka kunskapen om klimatutmaningen, säger **NN**, invånare i **KOMMUN / STADSDEL**.

NN och de andra som har lagt medborgarförslaget vill se ett utvecklat klimatomställnings- och folkbildningsprogram med målet att **kommunen ska vara fossilfri till år 2030.**

- Nu måste vi snabbt fasa ut fossila bränslen. Förnybart är framtiden. Det handlar om vilken värld vi vill lämna efter oss till våra barn och barnbarn. En värld med extremväder och där stora områden på vår jord är obebodliga eller en planet i balans med förutsättningar för ett liv i harmoni? säger **NN**, invånare i **KOMMUN/STADSDEL.**

Fortsätter vi som idag ökar temperaturen med 3-4 grader globalt sett. Då kollapsar världens korallrev och Amazonas regnskogar. Grönland smälter med en kraftigt höjd havsnivå. FN-organet UNHCR anger att det till år 2050 kommer att finnas mellan 250 miljoner och en miljard klimatflyktingar, om vi inte lyckas hejda uppvärmningen.

För mer information och intervju, kontakta

NN, e-postadress, mobil – till de som uttalat sig ovan

NN, e-postadress, mobil – till de som uttalat sig ovan

Pressbilder finns här:

LÄNK till ev porträttbilder på de som uttalat sig ovan

Fakta

Medborgarförslaget finns här: **LÄGG TILL LÄNK OM DET PUBLICERATS PÅ KOMMUNENS eller någon annan HEMSIDA. Klistra annars in medborgarförslag här.**

Förslag till insändare/kort debattartikel

Några veckor före att beslut om förslaget ska fattas: Ändra det **gulmarkerade** i insändaren/debattartikeln. Kolla gärna med insändarredaktionen hur lång artikeln får vara. Ni kan vara flera som skriver under insändaren.

Förslag följebrev och insändare/kort debattartikel

Hej!

För att hindra farliga klimatförändringar måste nu alla aktörer höja sina ambitionsnivåer i omställningsarbetet. **Vi/jag** har lagt ett medborgarförslag för att **kommunen/ELLER/stadsdelen** ska bidra till att hejda den globala uppvärmningen och på sikt bli klimatneutral. Är ni intresserade av att publicera insändaren/korta debattartikeln nedan?

Vänliga hälsningar

Avsändaren, adress, mobilnummer

Kommunen /stadsdelen måste engagera sig mer i klimatomställningen

Ökningen av jordens medeltemperatur ska hållas väl under 2 grader och helst begränsas till max 1,5 grader. Det ställde sig världens nationer bakom när det globala klimatavtalet i Paris antogs i december 2015. Men de åtaganden som världens länder gjort i sina klimatplaner motsvarar en uppvärmning på omkring 3 grader. En sådan klimatförändring skulle leda till en massutrotning av arter och få förödande konsekvenser för världens korallrev, regnskogar, glaciärer och miljontals människor på vår jord.

Situationen är nu så allvarlig att alla aktörer måste dra sitt strå till stacken, även **vår kommun/stadsdel/distrikt**. Därför har **vi** lagt ett medborgarförslag för att **kommunen/stadsdelen** ska anstränga sig mer för att minska utsläppen och öka invånarnas kunskap om klimatutmaningen. Vi vill se ett utvecklat omställnings- och folkbildningsprogram med målet att **kommunen ska vara fossilfri till år 2030 (ALTERNATIVT FÖR STADSDELAR: stadsdelens egen verksamhet ska vara klimatneutral inom femton år).**

Det handlar om vilken värld vi vill lämna efter oss till våra barn och barnbarn. En värld med extremväder och där stora områden på vår jord är obeboeliga eller en planet i balans med förutsättningar för ett liv i harmoni och där människorna ännu har en viss handlingsfrihet?

Vi hoppas att **kommunfullmäktiges/stadsdelsnämndens** partier kan enas i mänsklighetens största utmaning någonsin. Stödjer ni **vårt** medborgarförslag?

NN, invånare i **KOMMUN/STADSDELSNÄMND**

NN, invånare i **KOMMUN/STADSDELSNÄMND**

4. GÖR EN KLIMATPOLITISK ENKÄT med partierna i kommunen eller landstinget

En enkel klimatpolitisk enkät med partierna i kommunen tvingar partierna att ta ställning i våra frågor (som de annars inte skulle uttala sig om). Det är kanske vårt bästa tillfälle att få partierna att flytta fram de klimatpolitiska positionerna. Vi får dessutom veta var partierna står inför valet, samt ett material med nyhetsvärde till medierna.

Gör så här:

1. Formulera frågorna utifrån de förändringar som vi vill se. Använd ja/nej-frågor, och en kolumn där svaren kan motiveras. Därefter kan man ha några kvalitativa frågor. Tips: högst 15 frågor. Se förslag på möjliga frågor här.
2. Enkäten bör skickas till partierna i början av 2018. Sammanställ en kontaktlista över alla partiernas politiska sekreterare. Att få in svar från alla partier kan ta mer än en månad. Planera gärna för e-postpåminnelser och telefonsamtal (ifall det behövs). Se förslag på brev till partierna här:
3. Sammanställ partienkäten.
4. Enkätsvaren ger oss unika uppgifter om partiernas åsikter, vilka kan användas som nyheter för journalister och i debattartiklar, där vi exempelvis kan visa på åsiktssamhörighet mellan blocken.
5. Ta fasta på svaren som är positiva för klimatet. Rubriken till ett pressmeddelande kan vara ex vis: ”Fyra av sju partier vill profilera kommunen som en klimatkommun”.
6. Man kan dela upp enkäten i två delenkäter och erbjuda dem till två olika medier vid två olika tillfällen; då kan två olika redaktioner lansera materialet med ”Ny enkät visar att...”. Erbjud gärna materialet exklusivt till en redaktion/journalist.
7. Följ upp partierna efter valet och fråga hur de tänker driva de frågor som de var positiva till. Erbjud dem underlag till politiska förslag.

Förslag med frågor till en klimatpolitisk partienkät

Frågorna behöver anpassas till varje kommun och till de klimatpolitiska program som redan finns i kommunen. Kartläggningsarbetet är viktigt att börja med i god tid för att enkäten ska vara klar att skickas till partierna i början av 2018. Begränsa enkäten till 10-12 frågor. OBS, det är alltså lite för många frågor i detta exempel.

Fråga	Ja	Nej	Kanske	Kommentarer-motiveringar
Arbetar ni för målet att kommunen ska bli fri från fossil energianvändning till 2030? definition fossilfri: att användningen av fossila bränslen till transporter, uppvärmning och el-produktion är mindre än 10 procent av den totala energianvändningen inom kommunen som geografiskt område				
Anser ni att kommunen ska sträva efter att ha nära noll i utsläpp av klimatgaser till år 2030				
Anser ni att kommunen bör sätta mål och arbeta för minskad klimatpåverkan från medborgarnas konsumtion? (dvs där även utsläpp från inköp av inhemska och importerade varor och livsmedel, samt utrikes resor vägs in)				
Om ja, i så fall vilket mål?				
Fråga	Ja	Nej	Kanske	Kommentarer-motiveringar
1. Anser ni att kommunen ska verka för att minska personbilstrafiken inom kommunen?				
2. Anser ni att kommunen bör införa begränsningar för trafik med fossildrivna fordon inom tätbebyggda områden?				
3. Anser ni att kommunen ska verka för att förbjuda fossildrivna bilar inom kommunens geografiska område?				
3b. Om ja, i så fall till när?				
Fråga	Ja	Nej	Kanske	Kommentarer-motiveringar
4. Är ni beredda att arbeta för avgiftsfri kollektivtrafik inom er kommun?				

<p>5. Är ni beredda att arbeta för avgiftsreduktioner inom kollektivtrafiken inom er kommun?</p>			
<p>6. Anser ni att kommunen bör ha högre energieffektivitetskrav än nuvarande regler hos bostadsverket vid markanvisningar till bostadsbyggande? (Nuvarande regler: Zon 1 Norrbottens, Västerbottens och Jämtlands län: 85-130 KWh/m2., Zon 2 Västernorrlands, Gävleborgs, Dalarnas och Värmlands län: 65-110 KWh/m2, Zon 3 Jönköpings, Kronobergs, Östergötlands, Södermanlands, Örebro, Västmanlands, Stockholms, Uppsala, Gotlands län samt Västra Götalands län utom kommunerna Göteborg, Härryda, Mölndal, Partille och Öckerö: 50-90 KWh/m2, Zon 4 Kalmar, Blekinge, Skåne och Hallands län samt i Västra Götalands län kommunerna Göteborg, Härryda, Mölndal, Partille och Öckerö: 45-80 KWh/m2</p>			
<p>7. Anser ni att kommunen ska ha mål för att öka byggandet av hus i trä?</p>			
<p>8. Anser ni att kommunen ska verka för/införa ett förbud mot/förbjuda oljeeldning för bostadsuppvärmning?</p>			
<p>9. Anser ni att kommunen ska ställa krav på solpaneler i nybyggnation och renoveringar där så bedöms vara möjligt?</p>			
<p>10. Anser ni att kommunen ska ha mål för att minska medborgarnas energianvändning?</p>			
<p>11. Anser ni att kommunen ska ha mål för att minska användningen av kraftigt klimatpåverkande livsmedel (främst kött och flygimporterade livsmedel) inom sina offentliga eller</p>			

upphandlade verksamheter?				
12. Anser ni att kommunen ska ha klimatkrav inskrivet i all upphandling av livsmedel, varor och tjänster?				
13. Anser ni att kommunen ska verka för utökade möjligheter för medborgarna att själva (enskilt eller i föreningar) odla sina livsmedel?				
14. Är ni beredda att arbeta för att i princip allt matavfall ska insamlas för produktion av biogas och gödning?				
15. Är ni beredda att sälja av kommunens placeringar av pensionspengar och andra kapitalinnehav i bolag som ägnar sig åt utvinning och distribution av fossila bränslen (kol, olja, fossilgas)?				
16. Anser ni att kommunen ska öka sina investeringar i förnybara energikällor?				
17. Är ni beredda att minska antalet parkeringsplatser i tätorter?				
18. Är ni beredda att som i Lund minska kravet på antalet parkeringsplatser som måste byggas vid nya bostäder?				

Följebrev till enkät till partierna om den kommunala klimatpolitiken

Byt ut allt som är gulmarkerat, lägg till avsändarna som står bakom aktiviteten och anpassa brevet till de lokala förutsättningarna. Gör gärna det lilla extra besväret att skicka personligt till respektive partis politiska sekreterare. Det är större chans att de svarar då.

Hej **namn!**

Valet i september närmar sig. Vi är ett stort antal miljöengagerade medborgare, organiserade i **föreningen/arbetsgruppen**, som vill veta mer om vad partierna i kommunen har för klimatpolitik. Klimathotet växer och det slås nya värerekord år efter år. Nu när Sverige ställt sig bakom Parisavtalet som innebär en strävan mot 1,5-gradersmålet måste alla aktörer öka ambitionsnivån i klimatpolitiken.

Vi genomför nu en enkät med partierna i kommunen för att kunna erbjuda invånarna kunskap om hur de ställer sig till de klimatpolitiska utmaningarna. Syftet är att inför valet öka kunskapen och intresset för klimatpolitiken och tydliggöra partiernas syn på frågor som är viktiga för att skapa en fossilfri och hållbar **KOMMUN**. Frågorna tar ca tio minuter att besvara och rör de områden som mest påverkar vårt klimat.

Vi kommer att presentera en jämförelse av partiernas svar för medier och allmänhet. Vi ber om en respons på vår enkät senast den **XXX**. Vänligen bekräfta att ni fått denna förfrågan och om ni eventuellt tror att ni kommer att behöva mer tid för att besvara enkäten.

Vänliga hälsningar,

FÖR- OCH EFTERNAMN

NN, aktiv i ORT och representant för arbetsgruppen/nätverket/föreningen NN

GÄRNA FLERA UNDERSKRIFTER

TELEFONNUMMER OCH E-POST TILL DE SOM SKRIVER UNDER

5. ARRANGERA ETT KLIMATPOLITISKT PANELSAMTAL

Genom panelsamtalet får vi de politiska kandidaterna att sätta ner foten i klimatpolitiska frågor. Vi vill konstruktivt få partierna att flytta fram positionerna. Vi skapar genom samtalet ett intresse bland medier och allmänheten för klimatfrågorna och ökar kunskapen vad olika partier tycker i vår tids ödesfråga. Samtidigt skapar vi relationer med förtroendevalda i valkretsen som kan ligga till grund för ett påverkansarbete under mandatperioden.

Lathund för klimatpolitisk debatt/panelsamtal

- 1. Gör en ansvarsfördelning och en kort plan med tydliga deadlines.** Gör gärna en särskild plan för att nå ut och marknadsföra paneldebatten.
- 2. Bestäm målgrupp** (kandidater till kommunfullmäktige, landstinget- eller riksdagsledamöter) utifrån de politiska frågor som arrangörsgruppen prioriterar. Ska kandidater till riksdagsvalet delta bolla gärna frågor i <https://www.facebook.com/groups/KLIMATVALET/>.
- 3. Boka lokal** som fungerar storleks- och ljudmässigt. Sök samarbete med någon som har tillgång till lokal gratis? Studieförbund? Folkets Hus? Församlingslokal?
- 4. Bjud in flera månader i förväg.** Konkurrenten är hård, så bestäm datum och skicka inbjudan så fort som möjligt. Leta fram mejladresser till partiernas kanslier och skicka ett personligt mejl "Hej Anita!" och följ upp med en påminnelse inom två veckor, därefter telefonsamtal. Här nedan finns förslag på inbjudningsbrev
- 5. Gör en skriftlig presentation av paneldebatten.** Presentera paneldebatten intresseväckande. Den som läser ska känna att det här får jag inte missa.
- 6. Att nå ut.** Antal deltagare avgör helhetsintrycket. Lägg MYCKET tid på att nå ut. Samarbeta gärna med en aktör som har bra kanaler ut i området? Kartlägg tidningarnas kalendrier, digitala nyhetsbrev, sociala medier, anslagstavlor etc. Går det att använda kommunens kommunikationskanaler? Lägg upp ett FB-event och upmuntra alla inblandade och vänner att bjuda in till eventet.
- 7. Använda medier för att nå ut.** Paneldebatt med valkandidater är intressant för media, som är en viktig kanal för att nå ut. Gör en medialista med både mejladresser till kalendrier, redaktioner och enskilda journalister. Tänk lokalnyheter och lokalprogram i radio och TV, nyhets-, kultur- och ledarredaktioner på alla tidningar i området, samt aktivist- och föreningspress. Erbjud lokala nyhetskanaler/program att sända debatten. Utse gärna en ansvarig för mediekontakter. Denne får gärna vara talesperson.
- 8. Utse en erfaren moderator** och tänk igenom allt praktiskt runt debatten.
- 9. Skicka grundfrågor i förväg** till paneldeltagarna. Har ni gjort en valenkät, kan den vara utgångspunkten för frågorna. Skicka gärna med en politisk plattform eller annat underlag. Vi vill ju att politikerna ska inspireras och ta till vara våra förslag.
- 10. Panelsamtalets innehåll** och upplägg formas av arrangörsgruppen i samarbete med moderator. En del av panelsamtalet kan vara ja/nej-frågor där deltagarna exempelvis får visa upp röda (nej) och gröna (ja) lappar. Det ger några

raka besked och kan flytta fram positioner. Tacka av paneldeltagarna och publiken och berätta var man kan hitta mer information.

11. Dokumentation. Paneldebatten är ett utmärkt underlag för påverkan inför valet och under kommande mandatperiod. Publicera gärna dokumentationen på en hemsida eller en FB-grupp. Skicka dokumentationen till paneldeltagarna, för att påminna om frågorna, och tacka ännu en gång för deltagandet.

Följebrev för paneldebatt om kommunens arbete med klimat- och hållbarhetsfrågor

Byt ut allt som är gulmarkerat, lägg till avsändarna som står bakom aktiviteten och anpassa brevet till de lokala förutsättningarna. Gör det lilla extra besväret att skicka personligt till partiets sekreterare.

Hej **namn!**

Valet i september närmar sig. Vi är ett stort antal bekymrade medborgare i **ORTEN** som engagerar oss i klimat- och hållbarhetsfrågor genom **nätverket KlimatSverige /annan organisation**

På flera ställen i landet planerar vi panelsamtal med kommunpolitiker. Syftet är att inför valet öka intresset för kommunens klimatarbete och arbete för att göra **ORTEN** hållbar och klimatsmart så snart som möjligt. Vi vet att oron för dessa framtidsfrågor är stor hos de flesta medborgare: Frågeställningarna handlar om

1. Vad behöver vi göra för att vår kommun ska bli fossilfri och klimatneutral så snart som möjligt?
2. Vilket ansvar har kommunen för att påverka medborgarnas kunskaper om och medvetenhet om hur beteenden och konsumtionsmönster påverkar klimat och miljö. Kulturpolitiska utmaningar?

Paneldebatten genomförs den **XXX (DATUM OCH TID)** på **XXX (LOKAL)** Vi hoppas att ert parti ställer upp med den som står högst på partiets valsedel i **KOMMUNEN** alternativt den som är klimat- och miljöpolitisk talesperson för partiet i **KOMMUNEN**. Vi ber om en respons på vår förfrågan senast den **XXX**.

Vi kommer att låta våra medlemmar att vara med och utarbeta frågor som ställs till era partier och vi har ambitionen att dessa kommer att skickas ut i förväg.

Vänligen bekräfta att ni fått denna förfrågan och om ni eventuellt tror att ni kommer att behöva mer tid för att besvara den.

Vänliga hälsningar,

FÖR- OCH EFTERNAMN
TELEFONNUMMER OCH E-POST TILL DE SOM SKRIVER UNDER

6. DELTA I KLIMATRIKSDAGEN den 4-6 maj 2018

Den 4-6 maj 2018 arrangeras Klimatriksdagen 2018, som kommer att vara mötesplatsen för alla klimatengagerade i hela Sverige. Här kraftsamlar vi för att ge klimatet dess självklara plats bland huvudfrågorna i valrörelsen. Var med och ta fram de vassaste förslagen att lägga fram till politiker och väljare! Låt dig inspireras av bredden och kreativiteten hos den svenska klimatrörelsen – här trängs experter med gräsrotter, stadsodlare med teknikvisionärer, motionsskrivare med lokala aktivister! Tillsammans lyfter vi upp klimatfrågan på valagendan! Var med och lägg motioner till folkrikdagen. Var med och gör Sveriges största klimatmanifestation. Ni kan även arrangera en manifestation på er ort. Läs mer här: <http://klimatriksdagen.se/>

A. Vill ni påverka företag?

Vill du/ni påverka ett företag som ni tycker borde göra mer för att minska sina utsläpp och utmana det i sociala medier (i princip alla företag har ju flera kanaler nuförtiden) och traditionella bolag? Hur agerar de lokala energibolagen? Kanske föra dialog med närmsta livsmedelsbutik?

Vill man jobba mot de globala fossilutvinningsbolagen har ofta de stora miljöorganisationerna kampanjer.

Förslag på frågor att bearbeta företagen med:

0. Hur stora utsläpp avger verksamheten och vilka konkreta åtgärder vidtas för att minska utsläppen?

1. Från vilken källa kommer elförbrukningen?

2. Hur synliggörs mer klimatsmarta varor och de som är sämre för klimatet?

3. Mäter företaget sina utsläpp? (här finns [Greenhouse Gas Protocol](#) och "Working 9 to 5 on climate change - an office guide")?

4. Rapporteras hållbarhetsarbetet ([GRI Standards här](#))?

5. Görs livscykelanalyser enligt [ISO 14044 Life Cycle Assessment](#) eller analyser av ekologiska fotavtryck?

6. För att få mer tips kan man kontakta kommunens klimat- och energirådgivare. Finns förslag på åtgärdsplaner och vilka företag engagerar sig?

7. Man kan komma med konkreta förslag på vad företaget kan göra och visa på positiva exempel hos företag som bestämt sig för att göra skillnad. Hjälp företaget att komma på enkla sätt att göra det lättare för konsumenter att göra de miljösmdarta valen.

Några exempel:

I försök genomförda i Tyskland ändrade man valet av elbolag så att grön energi var standardval och man fick välja om man ville ha något annat. Resultatet blev att ungefär 70 procent behöll den gröna energin. När smutsig el var standardval var det bara 7 procent som valde grön energi i stället.

Klimatpåverkan från hushållens totala mängd matsvinn, motsvarar växthusgasutsläppen från genomsnittlig körning av 360 000 bilar under ett år, enligt Livsmedelsverket. I Norge genomfördes år 2012 ett försök där en hotellkedja bara minskade storleken på tallrikarna. Konsekvensen blev att gästerna tog mindre portioner och matsvinnet minskade med 20 procent.

I Köpenhamn har man precis som på de flesta andra ställen problem med att skräp slängs på gatan. Men genom att måla gröna fotspår på marken som leder till soptunnorna har nedskräpningen minskat med hela 46 procent.

B. Vill ni driva annat lokalt opinions- och påverkansarbete

Ni vill kanske bilda opinion på helt andra sätt. Använd er kreativitet, er samlade kunskap och kontaktnät. Det är bara fantasin som sätter våra gränser.

1. Jobba med korta videoklipp som blir snackisar i sociala medier?
2. Uppvakta rikspolitiker från er valkrets?
3. Aktioner med Flasmobs, gatuteater (se till att ha tipsat lokalmedia innan)
4. Adoptera en politiker som ni kommunicerar klimatpolitik med? Luncha med en ny politiker varje månad?
5. De flesta miljöorganisationer har kampanjer som man kan delta i. På KlimatSveriges hemsida finns länkar till omkring 70 organisationer som ingår i nätverket. Där finns bra tips på lokalt påverkansarbete.

C. Delta i Klimatvalet med ert lokala klimatomställningsprojekt

Är ni redan igång med ett praktiskt eller politiskt omställningsprojekt? Solcellspark, lokal odlingsgemenskap, återbruksverkstad, omställningsgrupp. Ni är hjärtligt välkomna att delta i Klimatvalet!

Registrera er medverkan på <https://klimatsverige/klimatvalet/> ifall ni inte redan gjort det. Här kan ni se andra grupper som också är igång.

Presentera ert projekt närmare på vår facebook sida,

Planera för att medverka på lokala evenemang och på Klimatriksdagens forum för lokala grupper. Läs mer här: <http://klimatriksdagen.se/program/>

Där kan ni delta med en utställning, eller kanske ett seminarium om era idéer.

Ni är en av dem som visar vägen till ett fossilfritt hållbart Sverige 2030.

D. Allmänna påverkanstips

Att påverka beslut och få uppmärksamhet i medier behöver inte vara svårt. Engagemang och goda argument kan räcka långt. Här finns några allmänna tips för opinionsbildning.

1. EN tydlig idé underlättar. Vill man få till förändring är det enklare att driva EN eller max ett par frågor i vilka man investerar tid, sätter upp konkreta mål och har underbyggda argument.

2. All påverkan börjar med kunskap. Ta reda på var och av vem besluten fattas. Ta reda på om frågan har varit uppe till diskussion tidigare och om det kan vara möjligt att få till en förändring. Att ta kontakt med de kommunala tjänstemännen är en bra början. (Är det en fråga som ligger på riksplanet kan man ju börja med att kolla med de stora miljöorganisationerna.) Att driva omöjliga frågor stjäl energi från annat som kan ha större möjlighet att skapa förändring.

3. Var löftesleverantör åt politikerna istället för kravmaskin. Kan vi visa på hur ett parti eller en kommun kan bidra till att uppnå sina mål eller sin politik tack vare våra förslag, då har vi skapat goda förutsättningar för att lyckas. Ett vanligt misstag är att vi är så inställda på konflikt att vi skapar fiender istället för vänner. Den man slår i huvet, får man sällan med sig.

4. Betona gemensamma intressen. Lyft fram de gemensamma nämnare vi har med den vi vill påverka.

5. Fokus på majoriteten alternativt medborgarförslag. Om oppositionen föreslår något kommer oftast majoriteten att tycka tvärtom. Det är ofta effektivare att först försöka få politiker från majoritetspartierna i en kommun eller ett landsting att agera. Är det inte möjligt kan det vara bättre att lägga ett brett förankrat medborgarförslag än att låta en oppositionspolitiker motionera (sök upp en rådgivare som känner ledamöternas olika kapacitet och vet hur spelet funkar i det fullmäktige som ska påverkas). Närmar det sig val kan det vara smart att erbjuda ett oppositionsparti en motionstext och försöka få partiet att driva frågan inför och efter valet.

6. Kartlägg vilka partier, politiker och tjänstemän som har inflytande över de beslut som ska påverkas, och även deras ställningstaganden. Skräddarsy budskapen. Exempelvis Socialdemokrater och Moderater värderar argument och begrepp på olika sätt. Kontakta partier var för sig istället för flera åt gången.

7. Gör en plan och börja i tid. Ju tidigare i en beslutsprocess påverkan sker desto större chans att lyckas. När exempelvis budgeten väl är lagd i kommunfullmäktige, då är det ofta försent att påverka den. Ta fram fakta och statistik. Har det gjorts utredningar förut kan information i dem återanvändas. Formulera mål, budskap, argument och aktiviteter i en kort plan. Viktigt är att förväntningarna på varandra blir realistiska. Prata om ambitionsnivå och klargör vem som ska göra vad och när.

8. Bygg en relation till beslutsfattare. Lyft luren och skapa en direktkontakt med den som ska påverkas. Förse politiker med fakta och argument samt förslag till motions- eller propositionstexter.

9. Mediearbete för att göra det omöjligt för politikerna att ignorera våra frågor.

Kartlägg vilka lokala journalister som rapporterar om de frågor som ska påverkas (tidningar/radio/TV/bloggar). Lägga ni ett medborgarförslag eller får partierna att motionera eller majoritetspartierna att lägga ett förslag i kommunfullmäktige, uppmärksamma journalisterna om det och erbjud dem en intervju. Skriv om förslaget till en debattartikel eller insändare.

10. Rätt aktivitet för att påverka? Ofta kan en lunch med en politiker ge större genomslag än ett kontinuerligt bloggskrivande.

11. Ge beröm. Om en lokal politiker gör något som är i linje med dina åsikter, ge en positiv respons.

12. Ha tålamod. En aktör som lyckas driva igenom ett politiskt beslut är ofta framgångsrik tack vare flera års ihärdigt arbete. Därför är det bra att ha en förening eller arbetsgrupp som bas för det klimatpolitiska arbetet. Då är man fler som kan dela på engagemanget och nya engagerade kan hitta en plattform att agera från.

Tips på material med gratis och handfasta tips:

KLIMAT. Vill du ha tips på vad man kan göra på individnivå för att ta ställning och göra enklare eller svårare uppdrag för att minska de egna utsläppen så har Klimataktion något som heter Klimatuppdragen. Du får tips inom tolv olika områden, ett för varje månad på året. Här kan man prenumerera på Klimatuppdragen: <http://klimataktion.se/aktiviteter/klimatuppdragen/>

KLIMATSKOLA. Här finns meteorologen Pär Holmgrens klimatskola: <http://klimataktion.se/utbildning/klimatskola/>

OPINIONSBILDNING. Söker du praktiska tips för att skriva ett pressmeddelande eller en debattartikel? Eller kanske tips inför mötet med en journalist eller en beslutsfattare? Kika i Westanders [PR-handbok](#). Den kan även [beställas gratis](#) i tryckt format. Även Agenda PR har en gratis lobbyhandbok som beställs [här](#). En del av tipsen i detta dokument är inspirerade av dessa handböcker.